

rodno žitje še v popju in ni nihče vedel, kaj bo vzcvelo iz njega. Nekaka prikrita, nedosežena želja se vleče po vseh Gerbičevih skladbah. Poln idealov, stremi za njimi, a doseči jih ne more; kdaj jih bomo Slovenci pač dosegli?

Gerbič je preprost skladatelj, ves poln slovenskega narodnega duha, njegova koncepcija je nežno začutena, včasih otožna, včasih ljubimkujoča, včasih pa naivno-idilična. Kot je slavnosten v svojem „Hosanna“, v „Benedictusu“ ali „Sanctusu“ ali pa v svojem „Slovanskem brodu“, pravtako je ljubeč v svojih pesmicah erotične vsebine; kakor se pogovarja s pastirčkom, njegovimi ovčami in opazuje zumljajoče čebelice — svoj simbol — tako je resen v navdušenju domovinske ljubezni. Slog je enostaven, ne išče efekta z modernimi rafiniranimi frazami, ostaja v lahki, navadni strukturi tako v zboru kot v orkestru.

Zlagal je pa zbere posvetnega in cerkvenega značaja za moški, ženski, mešani zbor s samospeli ali brez njih. Ubral je nekaj lepih samospelov in dvospelov s klavirjem, pisal obširne komade za orkester, izdelal celo izvirno slovensko oero „Kres“, ki ji je zložil tudi libreto sam.

Gerbič je bil tudi med prvimi, ki so se začeli zanimati za našo narodno glasbo, ki ni prezrl naše narodne pesmi. Tam se je gotovo nasrkal tistega pristno narodnega duha, ki ga razodevajo njegove kompozicije. Gerbičeve zasluge na polju naše glasbe in njenega razvoja so nevenljive, trajni spomin si je pisal sam.

Pri koncertu je nastopil moški ter mešani zbor „Ljubljane“, soli in orkester „Slov. Filharmonije“. Moški zbor — močan krog 60 pevcev — razpolaga z dobrim materialom, ima zlasti lepe base, dasi tudi tenori niso slabi. Zadnji kažejo zlasti čilost in obvladajo neprisiljeno višino. Proizvajal je pet kratkih, v narodnem duhu in slogu zloženih zborov. Med temi moramo posebej omeniti „Pastirčka“. Če ga dvakrat slišiš, ga znaš napamet, ponarodel bo hipoma. Proizvajanje je bilo dostojno, interpretacija dokaj dobra, deklamacija včasih še nesigurna, kar je pri mladem zboru naravno in umevno. Zbor je v večini boljši od mešanega, ki je proizvajal — krog 150 pevcev in pevk — dva zbora svetnega in dva cerkvenega značaja. „Žitno polje“ je bilo poleg „Sanctusa“ in „Benedictusa“ brezdvomno naj-oljše. „Bučelar“, ki zahteva dobrega in izurjenega zbora, je bil mestoma premalo siguren in v dinamičnih prehodih premalo precizen.

Ženski zbor je nastopil v „Ave Maria“ in obeta lepih uspehov. Glasovi mladi, čili, tupatam v intonaciji sicer še malo nesigurni, v celoti pa izbornou učinkujejo. Alti so posebno lepi.

Sopranov samospjev v „Ave Maria“ je pela šolana koncertna pevka gdč. J. Gerbičeva, ki razpolaga z lepšo nižino kot višino, tudi je boljša v *p* kot v *f*.

Gdč. M. Peršlova, obče znana operna pevka, je nastopila kot altistka v „Ave Maria“ s polnim sonornim altom, ki razodeva posebnost zlasti v nižji legi. Njegova barva in moč preskoči v nižini skoraj v moške glasove. Poleg omenjene točke je pela še arijo Barbe iz opere „Kres“ z dobrim uspehom. Visoka arija ji je dala priliko pokazati, da dobro rabi registre, dasi prehodi iz enega v drugega še niso prav dobri.

Naš mladi pevec g. Bajdè je pel Sattnerjevo pesem: „Dekle in ptič“, ki jo je skladatelj posvetil slavljencu. Lepa, gladko tekoča melodija se dobro prilaga nežnemu glasu Bajdetovemu, ki ima svojo moč v najvišjih legah. Dobro izšolan bi bil g. Bajde dober interpret liričnih partij.

Poleg omenjenih zborov je proizvajal mešani zbor tudi Premrlovo „Pesem žrjavov“, posvečeno Gerbiču ob sedemdesetletnem slavlju. Pesem je lepo zamišljena, krasno inter-

pretirana, učinek impozanten; ves izraz preprost, a eleganten. Proizvajanje je bilo dobro; tempo bi bil v uvodnem stavku lahko malo hitrejši.

Otvoril in zaključil je koncert orkester „Slov. Filharmonije“ pod vodstvom g. Czajaneke z jugoslovansko balado, oziroma rapsodijo. Prva se nam zdi boljša v koncepciji in izpeljavi kot druga. Gotovo pa sta obe točki na našem revnem orkestralnem polju dobrodošla komada.

Pevski zbor se lepo razvija v rokah pevovodja g. Svetka. Odprta mu je pot do lepega cilja na polju slovenske glasbene prosvete. Po začrtani poti nam bo z enako disciplino in vztrajnostjo mogel nuditi vedno več dovršenih stvari.

„Ljubljana“ je na polju naše kulture med najpomembnejšimi društvi, njene prireditve zaslužijo vsega priznanja in resnega vpoštevanja.

Marko Bajuk.

ZZZ

O Vodnikovem podpisu

nam piše dr. Avg. Stegenšek: „V zadnji številki „Dom in Sveta“ (l. 1911. str. 42.) je gospod Adolf Robida čital v sklepnih kljukah Vodnikovega podpisa besedico „Iliria“. Vendar pa je to čisto navaden znak lastnoročnosti, t. zv. manu pro-

GIOVANNI SCHIAPARELLI

pria. Tidve latinski besedici sta se pri podpisih izkrajala zapisavali, in sicer čezdalje bolj kratko, dokler se niso iz teh kratic razvili izbočeni repi, s katerimi mi dičimo pri podpisih svoja imena. Navadno so se poteze črke *m* pisale navpično, počez pa so se polagale poteze dveh *p* koncem se je obešal še *ia*... Vodnik pa je svoj znak pisal prav skrbno in nalašč ornamentalno. O kakem *I*-ju ali *r*-u pa ni v njem sledu.“

Isto nam je izporočil tudi dr. Mantuani. P. Kalist Medič nam piše:

„V frančiškanskem samostanu v M. Nazaretu — domačini pravijo v Nazarih — v Savinjski dolini se je l. 1863. do 1864. nahajala novincem v pouk latinska knjiga z naslovom „Schola religiosa“. Nekje v tej dokaj obsežni knjigi sem našel Vodnika podpisanega še s samostanskim imenom „Fr. Marcellianus Vodnik“ s prav tako manuproprijo, s kakršno se je podpisaval kot dušni pastir na Koprivniku. Umevno je, da me je zelo zanimal že podpis sam novinca Vodnika, še bolj je pa moja pozornost vzbujala zares čudna njegova manuproprija. Da bi pa v Vodnikovi manupropriji skrita tičala

beseda 'Iliria', to mi kajpada še na um ni prišlo. Ko je Vodnik vstopil v samostan, skoraj gotovo še ni imel 20 let. Podpisal se je v omenjeni knjigi brez dvojbe pred letom 1780. Na 'Ilirio' pač takrat še ni mislil. Appendix *ia* pri manupropriji sem imel jaz vedno za zadnji dve črki besede manupropria, in tako menim se zdaj."

Nadalje nam je poslal prof. Kržišnik o Vodnikovem podpisu naslednje pojasnilo:

OD ZEMLJE RAZSVETLJENA POKRAJINA NA MESECU

"Vedel sem že iz izkušnje, da so se okrog l. 1800. podpisovali zlasti duhovniki kot voditelji župnijskih matic s podpisom in okrašenim okrajšanim pristavkom 'manu propria' (t. j. lastnoročno). Zadnja črtica o idealnem podpisu Vodnikovem je pa gnala mene, g. kaplana Dagarina in g. jur. Ilca, da smo sli 27. decembra 1910 gledat, kako se je podpisoval Vodnik kot ribniški kaplan. Občudovali smo na treh straneh njegovo lepo pisavo in ravnotako tudi privesek 'manu propria' v olepšani in okrajšani obliki. Tudi drugi gospodje (razen enega) so na tistih treh straneh pristavili podpisu svojemu nekaj kračk s črkami *ia* na koncu."

Tudi v krstni knjigi v Loškem potoku, kamor je Vodnik hodil kot ribniški kaplan pomagat, je zasledil župnik g. M. Poč enako Vodnikovo manuproprijo. Iz vsega tega je razvidno, da je 'Iliria' v Vodnikov podpis vmišljena; dobro je, da se je stvar pojasnila, zlasti ker se je nekaj časa tudi na kranjskih srednjih šolah Vodnikov podpis po ilirsko razlagal.

Uredništvo.

Slovenska revija.

Čas. (V. 1. in 2.) Dr. Mantuani razpravlja "O sociologiji umetnosti". Sklepa, da umetnost peša vsled neurejenih in slabo urejenih socialnih odnošajev. Krivda tiči v prvi vrsti pri umetnikih, ki zahtevajo pretirane cene, in pri občinstvu. Treba je razmerje med občinstvom in umetniki postaviti na trdno podlago krščanske morale. — Dr. Adlešič popisuje obširno v "Socialnih tvorbah pri Jugoslovanih" za-

drugo, ki mu zavzema srednjo pot med individualizmom in socializmom. — Dr. Pavlica razmotriva "Marxov nauk o delu in veljavi". Sklepa, da je veljava stvari izključno sad človeškega dela, ne nje rabne vrednosti. — V "Opombah k Marxovi teoriji o delu in veljavi" mu dr. Aleš Ušeničnik z ostro logiko odgovarja, da se veljavnost stvari ne ceni le po delu, ki je gotovo najimenitnejši činitelj vrednosti, ampak tudi po njih porabnosti.

Naši zapiski (VIII. 1.) prinašajo prvo polovico članka dr. Tuma "Sociologija", ki bi imel biti kritika Ušeničnikove "Sociologije", pa se je razvil v medel in nemetodično sestavljen članek sploh. Dr. Tuma nima tiste jasnosti nazorov, ki bi ga usposobila, da oceni neizprosno dosledno pisano Ušeničnikovo knjigo.

Ljubljanski Zvon. (XXXI. 1.) Dr. Štrekelj prepričevalno dokazuje v članku "O nekaterih pobijanih pravih slovenske pisave" proti knjigi dr. Tominška "Antibarbarus", da je izraz "se gre za kaj" v pomenu "es handelt sich um" napačen; pravilno da se sme rabiti le "gre za kaj".

Slovan (IX. 2.) se odlikuje po svojem neuglajenem tonu, ki je bolj neokusen kot ciničen in ki ga nima s daj noben slovenskih leposlovnih listov. M. Pugelj, tajnik Matice, je napisal noveleto "Siromaki", plod nefinega čuvstvovanja. ("Čuda se bodo godila tedaj, čudežni časi bodo nastopili, nebesa bodo zinila na široko in svetnike bomo gledali kakor muhe skozi žabji golt.") Nič manj dekadentna domišljija ni narekovala C. Golarju povesti o "Kmetu-kralju". Kot "odgovorni" urednik je podpisan na listu dr. Fran Ilesič, predsednik Matice Slovenske.

X. Y. Z.

"MARTOVI KANALI"

Naše slike.

Ker nam je v tej številki primanjkovalo prostora, smo odložili daljši informativen članek o egipčanski umetnosti za prihodnjico. — Makovski, čigar sliko prinašamo na čelu lista, nam predstavlja prizor iz bednega življenja ruskega ljudstva. — Ivanovičev "Vojni ples" je njegova najslavnejša in najbolj razširjena slika. — Dne 9. januarja se je ponesrečil v Belgradu slovenski zrakoplovec Rusjan. Prinašamo njegovo fotografijo. Drzno se je dvignil v zrak, elegantno krožil kljub močnemu vetru precej časa nad glavami množestvilnih občudovalcev — kar se mu zlomi eno krilo aeroplana. Padel je bliskovito na tla in obležal mrtev. Belgrad mu je priredil sijajen pogreb. — Nedavno je umrlaški učenjak Giovanni Schiaparelli, ki je prvi opozoril l. 1877. na mrežo črt na planetu Martu. Mislili so nekaj časa, da je to sistem umetnih kanalov, toda dokaza za to hipotezo do danes še ni.

